

België - Belgique
P.B. - P.P.
8770 Ingelmunster 1
BC 0646

NATUURPUNT - DE BUIZERD VZW

Ingelmunster

Izegem

Driemaandelijks contactblad

Afgiftekantoor 8770 Ingelmunster 1

Jaargang 29 nr. 3 - P309935

juli - aug -sept 2008

Afzendadres en V.U.:

H. Debeuf, Bruggestraat 195

8770 Ingelmunster

BESTUURSLEDEN

DEBEUF HENDRIK hendrik.debeuf@debuizerd.be	Bruggestraat 195, voorzitter, secretariaat, vleermuizen, roofvogels en amfibieën, conservator spoorweggebied, MINA-raad, Gecoro, Z-W-VI. Koepel	8770 Ingelmunster	051/31 21 62
JACQUI STRAGIER jacqui.stragier@debuizerd.be	Ardooisestraat 55, ondervoorzitter, natuurgids, voorzitter MINA-raad Izegem, conservator Mandelhoek, vogelopvang	8870 Izegem	051/30 47 31
ROSA WAELKENS rosa.waelkens@debuizerd.be	Ardooisestraat 55, MINA-raad Izegem	8870 Izegem	051/30 47 31
THIERRY LEPERRE, thierry.leperre@debuizerd.be	Europalaan 2, amfibieën, zwaluwen	8870 Izegem	051/31 03 66
PAUL MAES paul.maes@debuizerd.be	Kortrijkstraat 40, penningmeester	8770 Ingelmunster	051/30 09 51
BART MAES bart.maes@debuizerd.be	Nijverheidstraat 25, MINA-raad, Z-W-VI. Koepel	8780 Oostrozebeke	056/ 32 04 67
SERGE NOPPE serge.noppe@debuizerd.be	Provenseweg 23, roofvogels, zwaluwen, Gecoro	8970 Poperinge	0498/ 15 17 14
EDDY VROMAN eddy.vroman@debuizerd.be	Kard.Cardijnlaan 55, natuurgids, zwaluwen, amfibieën, MINA-raad Izegem, Z-W-VI. Koepel	8870 Izegem	051/30 93 56
GEERT STEELANT geert.steelant@debuizerd.be	Blekerijstraat 133, padden, Mina-raad Izegem	8870 Izegem	051/31 37 96
KATHLEEN DEMEULENAERE kathleen.demeulenaere@debuizerd.be	H. Depraeterestraat 3 MINA-raad Ingelmunster	8770 Ingelmunster	051/31 39 27
KURT DE SMET kurt.desmet@debuizerd.be	Bollewerpstraat 159A, redactie en lay-out, webmaster, MINA-raad Ingelmunster, Z-W-VI. Koepel	8770 Ingelmunster	051/30 06 73
POL DELEERSNYDER pol.deleersnyder@debuizerd.be	Haaipanderstraat 61, padden, natuurgids, MINA-raad Izegem	8870 Izegem	051/30 14 23
WOUTER MORTIER wouter.mortier@debuizerd.be	Steenovenstraat 48,	8860 Meulebeke	0486/33 33 43

Rekeningnummer Natuurpunt De Buizerd vzw : 464-9351561-38

Wie op de hoogte wenst te blijven van onze activiteiten kan zich abonneren op onze nieuwsbrief door zijn emailadres door te geven via een mail naar info@debuizerd.be

Bezoek ook onze website www.debuizerd.be

VOORWOORD

Het is bijna weer zover, het verlof. Wij knippen er ook enkele weken uit, hoewel er nog enkele wandelingen in het vooruitzicht zijn (zie activiteitenkalender).

De vorige maanden waren vooral gericht op inventarisaties allerhande van amfibieën, planten insecten, ... We konden meewerken aan De Dag van het Park, waar zo'n 5000 mensen op afkwamen. Het weekend in Westerlo was een voltreffer. 1400 kruiden werden er uitgedeeld, van een succes gesproken.

Er werd weer duchtig gemaaid en gehooïd in Mandelhoek en op de voorbije wandelingen mochten we veel deelnemers verwelkomen.

Het ledenaantal stijgt nog steeds, hieronder nogmaals de aansluitmogelijkheden.

Toch houdt de dorpskernhernieuwing in Ingelmunster ons meer dan bezig en meer bepaald de nieuwe brug. Het is nu wel even stil, maar voor hoelang nog?

Tijdens één van de wandelingen in verband met het amfibieënonderzoek zag ik dat de mooie knotwilgenrij begin Keirselaerestraat meer dan gehalveerd is. Kan dit zomaar? En dan maar subsidies geven voor aanplant en onderhoud!? Een brief is omtrent deze materie naar het College van Burgemeester en Schepenen gestuurd. In het volgende boekje een artikel hierover.

De kleine karekiet is duidelijk terug in Ingelmunster en Izegem langs het kanaal (zie aparte bijdrage). Noteer alvast in uw agenda zondag 5 oktober Week van het bos in Rhodesgoed.

Verder nog veel leesgenot en een deugddoende vakantie;
Namens Natuurpunt-De Buizerd

Hendrik Debeuf

Aansluitmogelijkheden Natuurpunt-De Buizerd vzw

1) Volledig lidmaatschap Natuurpunt-De Buizerd vzw 20€ (ganse gezin)

In ruil ontvangt u Natuur.blad(oplage 71000 ex.), Klimop van de Zuid-Westvlaamse Milieu- en Natuurkoepel(oplage 3100 ex.) , dit boekje (oplage 140 ex.) + tussendoortje.

Indien vroeger nog geen lid was van Natuurpunt ontvangt u welkomstgeschenk nl een Fiets- en Wandelgids en een CD met vogelgeluiden.

20 € te storten naar 230-0044233-21 met vermelding “ Nieuw lid Natuurpunt-De Buizerd vzw”, Coxiestraat 11, Mechelen

2) Sympathisant van Natuurpunt-De Buizerd vzw 10€ (ganse gezin)

Deze formule is ook geldig voor leden van Natuurpunt maar aangesloten bij een andere afdeling. In ruil ontvangt u dit boekje en tussendoortje. Mits opleg van 5 € ontvangt u Klimop.

10€ te storten op 464-9351561-38 met vermelding “ Sympathisant Natuurpunt-De Buizerd vzw” Kortrijkstraat 40, 8770 Ingelmunster. Of 15 € met vermelding “ Sympathisant+Klimop”

ACTIVITEITEN KALENDER NATUURPUNT – DE BUIZERD

Geleide wandeling Mandelhoek 13/07/08

Onder leiding van een natuurgids. Afspraak om 9h30 aan de ingang van het reservaat, Waterstraat, Ingelmunster

Meebrengen; laarzen of stevig schoeisel, verrekijker

Geleide wandeling Mandelhoek 10/08/08

Onder leiding van een natuurgids. Afspraak om 9h30 aan de ingang van het reservaat, Waterstraat, Ingelmunster

Meebrengen; laarzen of stevig schoeisel, verrekijker.

Werkdag Mandelhoek 31/08/08

Vooraf zal er reeds gemaaid zijn. Vooral hooien staat op het programma.

Aanvang om 9h00, einde voorzien omstreeks 12h00.

Werkdag Mandelhoek 07/09/08

Verder hooien en afvoeren.

Aanvang om 9h00, einde voorzien omstreeks 12h00.

Geleide wandeling Mandelhoek 14/09/08

Onder leiding van een natuurgids. Afspraak om 9h30 aan de ingang van het reservaat, Waterstraat, Ingelmunster. Meebrengen; laarzen of stevig schoeisel, verrekijker.

Voor meer inlichtingen kunt u zich steeds wenden tot :

Jacqui Stragier (conservator) 051/304731 of jacqui.stragier@debuizerd.be

GOED OM WETEN

Sedert AWZ (nu NV Zeekanaal) de bermen maait langs het jaagpad van het kanaal volgens een wegbermbeheersplan van 2003 , waarbij NP-DB belangrijke info meegaf, zijn kleine karekieten de laatste jaren toegenomen. Dit doordat de rietbermen vanaf het einde 't Spoorwegdomein tot aan het VTI Izegem 's zomers niet meer gemaaid worden. Enkel een veiligheidsbreedte voor de fietsers wordt gemaaid eind mei.

In het Spoorwegdomein broeden er ieder jaar zo'n 4 koppeltjes. Enkele weken terug telde Luc vanaf het Spoorwegdomein tot aan het VTI 18 zangposten van kleine karekiet. Als dit geen goed nieuws is.

Werp uw lege inktpatronen niet weg, breng ze binnen bij iemand van de bestuursleden. Enkele malen per jaar worden die opgehaald en gerecycleerd. De opbrengst gaat naar de werkingskas van reservaat Mandelhoek.

Onlangs werd een nieuw infobord geplaatst aan de ingang van Mandelhoek (zie voorpagina).

Noteer ook alvast in uw agenda :

Dag van de Natuur 14 en 15 november. Meer nieuws in het volgend boekje.

Hierna volgt een greep uit de activiteitenkalender van natuurland Mandelstreek. Meer info bij Piet Desmet 051/22.58.52 of op <http://users.pandora.be/mandelstreek/agenda.htm>

Za 9 augustus ⌚ 09:00 Babilliestr	Zomerwerkdag in de Kleiputten	☎ Piet Desmet
Za 30 augustus	Nacht vd vleermuis in de Blankaart	☎ Cien De Roo
Zo 21 september ⌚ 10:00-11:30 Babilliestr	Open natuurwandeling Kleiputten Rumbeke	
Zo 21 september ⌚ 14:00	Fietstocht: verkenning ZO van Roeselare	☎ Ludo Momerency
Do 2 oktober ⌚ 14:00 6 ^e Jagersstr 4, Moorslede	Voordracht: Aardstralen ism De Reiger en Dienstencentrum Patria	☎ Rik Cappelle
Zo 5 oktober ⌚ 10:00-17:00	Open bedrijvendag: MIROM 	
Zo 12 oktober	Het Leen + Krekengebied	
Do 16 oktober ⌚ 14:00 6 ^e Jagersstr 4, Moorslede	Voordracht: Wat is levende voeding? ism De Reiger en Dienstencentrum Patria	☎ Dr Deraedt
Zo 19 oktober ⌚ 10:00-11:30 Babilliestr	Open natuurwandeling Kleiputten Rumbeke	
Za 25 oktober	Feestavond	☎ Wim Marichal
Za 15 november ⌚ 09:00-16:00	Dag van de natuur - aanplant houtkant in Moorslede - beheerswerken in de Kleiputten	☎ Piet Desmet
Zo 23 november	Bourgoyen + Molsbroek	
Zo 7 december	St Donaaspolder en Sophiapolder	
Do 11 december ⌚ 14:00 6 ^e Jagersstr 4, Moorslede	Voordracht: Natuurfotografie ism De Reiger en Dienstencentrum Patria	☎ Rudy Debruyne

DE OPMARS VAN EXOTEN

De laatste jaren duiken meer en meer uitheemse soorten of "exoten" op. Dit zijn planten en dieren die hier normaal niet voorkomen en door allerlei oorzaken bij ons zijn terechtgekomen. Dit gebeurt door dumping, ontsnappingen of door het drukker internationale transport. Niet alle exoten vormen een probleem. Voor de meeste is het hier te koud of te warm of er is onvoldoende geschikt voedsel,...

Sommigen exoten kunnen zich handhaven zonder de inheemse natuur te verdringen. Een aantal exoten echter kent een "agressieve uitbreiding" door afwezigheid van natuurlijke vijanden.

Men is zich echter de laatste jaren echt bewust geworden rond de problematiek rond exoten. Hoe komen ze in België terecht, waar komen ze vandaan, vormen ze echt een probleem, zijn ze schadelijk voor de biodiversiteit.

Hieronder worden een aantal soorten beschreven;

Veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje

Bij biologische bestrijding worden insecticiden vervangen door natuurlijke vijanden om bladluizen, schildluizen en andere plantenplagen te bestrijden. Daarom werd het veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje ingevoerd en losgelaten in een groot aantal serres, boomgaarden en tuinen. De beestjes werden tussen 1995 en 2005 massaal uitgezet in België uitgezet om bladluizen te bestrijden. Men twijfelde of deze soort zich in ons klimaat kon voortplanten, niets was minder waard, deze diertjes konden zich massaal voortplanten.

Deze diertjes overwinteren vaak in dichte drommen binnen woningen en produceren chemische stoffen die allergieën kunnen veroorzaken. De larven zijn zeer vraatzuchtig en valt ook andere vijanden van bladluizen aan waardoor de inheemse "lieveheersbeestjes" worden verdrongen.

Stierkikker

Deze kikkers worden te koop aangeboden in "gespecialiseerde" centra en zijn gegeerd door tuin- en vijverliefhebbers, hoewel onze eigen inheemse amfibieën bij aanleg van tuinvijvers er zeker vanzelf op afkomen. De stierkikker wordt 20cm groot en met zijn gewicht van zo'n 500 gram al dan niet uitgelekt een kanjer. Een vrouwtje kan zo'n 20000 eitjes leggen en de 10cm lange larven zijn net zoals hun ouders zeer vraatzuchtig.

Deze kikker komt uit Noord-Amerika en wordt hier vaak gedumpt omdat hij zowat alle andere verorbert. Vaak wordt hij ook de brulkikker genoemd wegens zijn luid "gebrul". In onze contreien is deze nog niet veel aanwezig, hoewel ik van een wandelaar de melding kreeg dat hij een enorme dode grote kikker heeft gevonden langs het kanaal.

De reuzenberenklauw

Deze plant werd ingevoerd in België in 1938 en komt vooral voor langs waterlopen en bermen van snel- en spoorwegen. Deze plant is afkomstig uit de Kaukasus en kan tot 5 meter worden. Via de zaden die zich vasthechten aan wagens of meestromen met water. Eén plant produceert om en bij de 20000 zaden(is een schermbloemige) en heeft zowat heel Vlaanderen en Wallonië gekoloniseerd. Daar de plant reeds vroeg in het voorjaar ontkiemt heeft deze reeds een ruime voorsprong op onze inheemse flora.

Door de omvang van de soort en de bladeren zijn deze planten sterke concurrenten voor andere inheemse planten, waardoor deze laatste minder overlevingskansen hebben. Planten die zo verdwijnen, verdwijnen ook de dieren die er samen mee voorkomen (insecten, vlinders,...). 10 jaar geleden was deze plant niet of nauwelijks te bespeuren langs de Mandeloevers, nu staan ze zowat overal langs De Mandel.

Het sap van deze plant bevat chemische stoffen (net zoals onze inlandse berenklauw) die geactiveerd worden door zonlicht. Bij contact met de huid veroorzaken deze stoffen brandwonden (die soms erg kunnen zijn). Contact met gevoelige gezichtsdelens vereist directe medische hulp.

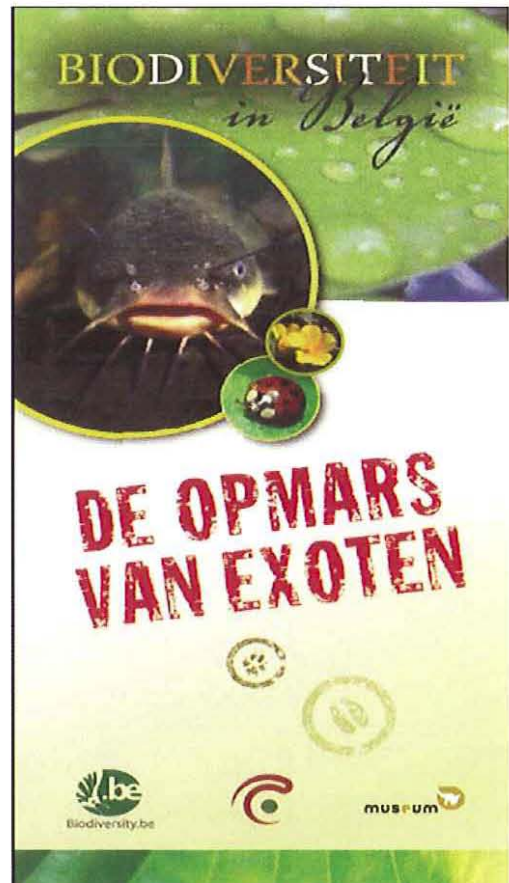

Dit zijn maar enkele voorbeelden. Wie meer daarover wil lezen kan de gerust de brochure gratis bestellen bij

FOD Leefmilieu

Dienst internationale zaken (biodiversiteit)
Victor Hortaplein 40, bus 10
1060 Brussel

Of e-mailen naar environment@health.fgov.be

De Week van het Bos in Rhodesgoed

De Week van het Bos is het grootste bosenvenement in Vlaanderen. Een week lang worden de Vlaamse bossen en bomen in de kijker geplaatst en nodigen we jou uit om extra van hun schoonheid te genieten. De week van het bos gaat voor de 30ste keer door van 5 tot 12 oktober 2008.

Bossen zijn divers. Om door de bomen het bos te kunnen zien wordt elk jaar een ander facet van het bos in de kijker geplaatst.

In 2008 werken we rond het thema 'bos en klimaat'. De nieuwsberichten lopen er de voorbije maanden vol van: de opwarming van de aarde is "hot". De wereldwijde strijd tegen het veranderende klimaat is dan ook één van de belangrijkste uitdagingen op vlak van milieu en samenleven voor deze en toekomstige generaties.

De Week van het Bos-campagne 2008 wil de aandacht vestigen op de rol van bossen in deze problematiek. Welke invloed hebben bossen op de klimaatsverandering? En omgekeerd, wat zijn de gevolgen van dit wereldwijde probleem voor onze bossen en de planten en dieren die erin leven? Opdat de bosbezoeker zelf de impact op deze problematiek zou kunnen verminderen, moedigen we iedereen massaal aan om op een duurzame manier naar het bos te komen!

Dit jaar vindt het openingsfeest van de Week van het Bos op Vlaams niveau plaats in het domeinbos Rhodesgoed te Kachtem (Izegem). Je bent dan ook van harte welkom op zondag 5 oktober voor een onvergetelijke "bosdag". Natuurpunt - De Buizerd vzw zorgt er samen met onder meer het Agentschap voor Natuur en Bos, de Vereniging voor Bos in Vlaanderen en Stad Izegem voor een gevarieerd programma voor jong en oud(er).

Meer informatie: www.weekvanhetbos.be

Het domeinbos Rhodesgoed in vogelvlucht

Waar nu het domeinbos Rhodesgoed is gelegen, was er vroeger enkel landbouwgrond. Van die gronden kocht het Vlaams Gewest in 1995 en 1996 een kleine veertig hectare aan met de bedoeling om er een nieuw bos aan te leggen.

De eerste aanplantingen van dit bos gebeurden in 1995 en de laatste in 2002. Het bos telt nu een 30 ha loofhout (met els, zomereik, berk, boskers, wilg en es en aan de randen werden vele besdragende struiken voorzien zoals: vlier, meidoorn, sleedoorn, lijsterbes en gelderse roos), 4 ha naaldhout (lork en verschillende soorten sparren) en 6 ha weiden en moerassen die eveneens dienst doen als waterbufferbekken. Nabij de in aanleg zijnde parking werd

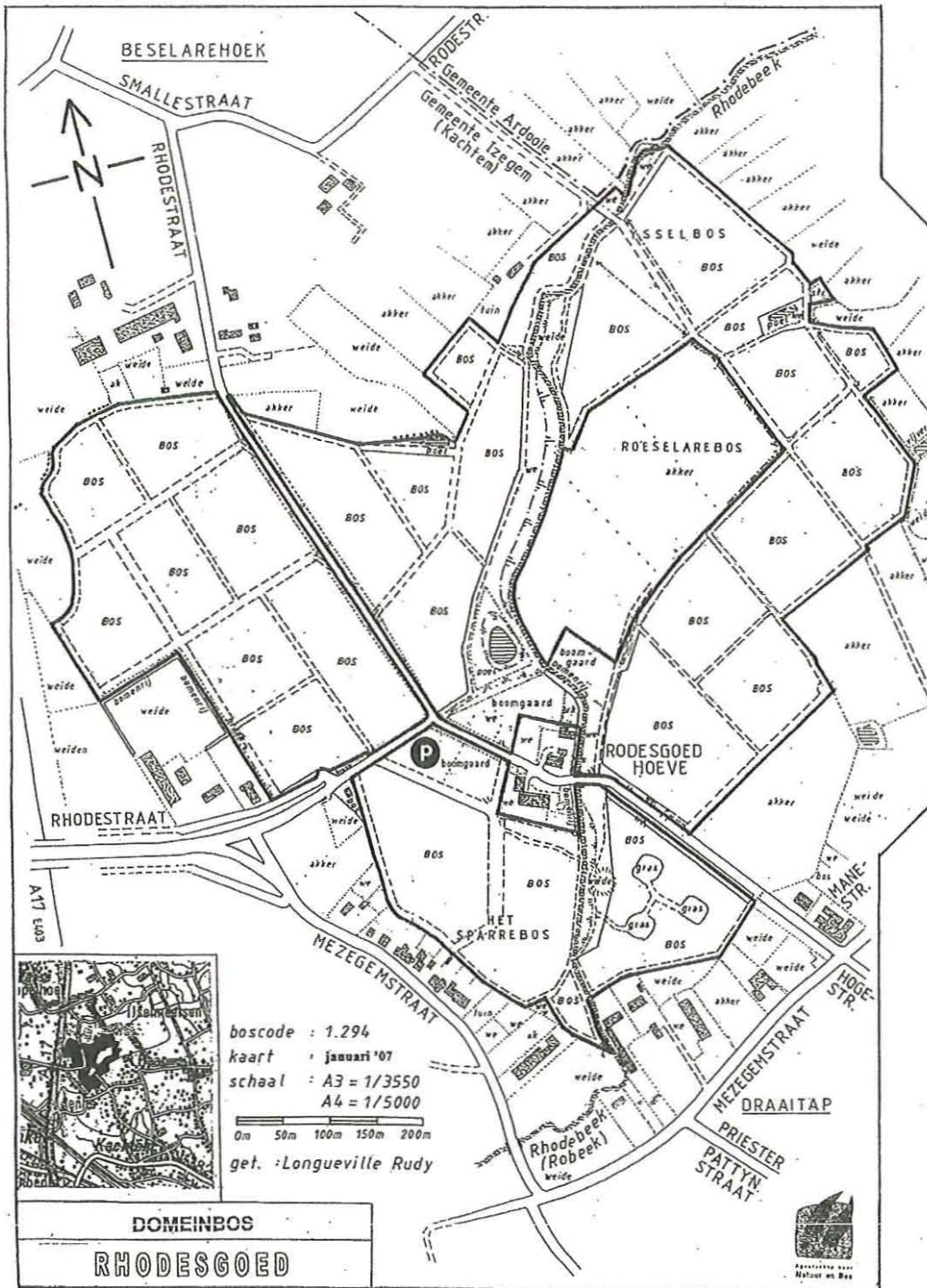

een hoogstamboomgaard aangeplant. Veel van deze aanplantingen gebeurden in samenwerking met Natuurpunt – De Buizerd vzw. We mogen dus best fier zijn dat onze vereniging haar steentje meer dan bijgedragen heeft aan de vergroening van onze regio.

Het Rhodesgoed wordt beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos (sinds april 2006 is dit de fusie tussen de toenmalige afdeling Natuur en afdeling Bos en Groen van AMINAL).

Tot de nieuwe bewoners van het jonge bos behoren de kuifeend, watersnip, houtsnip, wezel, hermelijn, bunzing, vos en veldleeuwerik. Zelfs de ree heeft al haar weg gevonden naar deze groene oase tussen Izegem en Roeselare. In de poelen vinden talrijke libellen, waterjuffers en padden een geschikt voortplantingsbiotoop.

Voor de jeugd is er een speelbos afgebakend van ongeveer 2,5 ha waar ze vrij kunnen ravotten.

Agentschap voor
Natuur en Bos

Werken aan de waterkant

Een praktijkgids voor watergebonden natuur

Deze publicatie (95 blz.) vertelt over hoe je met water op de meest natuurvriendelijke manier kan omspringen. En dan hebben we het over water in al zijn vormen : poelen, grachten, beken, laantjes, moerassen en zelfs over de halve ton met waterplanten uit de tuin.

Kortom een geïllustreerd verhaal over het zuivere graafwerk in functie van waterbiotopen (de zogenaamde 'natuurtechnische milieubouw') voor wie aan de slag wil met water 'op de buiten' en wil bijleren over het aanleggen, graven en verzorgen van de ideale poel, de ideale gracht of de ideale beek.

Zowel voor de stadstuin, de landschapstuin in het buitengebied of het weiland vindt U inspiratie om te 'werken aan de waterkant'.

Kikker & co

Een educatieve publicatie over het 'leven' in en om poelen en tuinvijvers

Een boeiend en actueel boekje (80 blz. A4) over het wilde leven in en om het water, in kleur geïllustreerd! Het is een vrij volledig overzicht over het dierlijke en plantaardige leven in en rond de poel en over de ecologische verbanden die er tussen al deze schakels bestaan.

Ruimtelijk is het verhaal echter wel beperkt tot de zuidelijke Westhoek, doch 98 % van de inhoud kan ook gelden voor de rest van West-Vlaanderen. Kikker en co vertelt ook een verhaal van de private tuinvijver, en hoe je ervoor kunt zorgen dat ook deze een ecologisch pareltje wordt.

Bestellen

- Werken aan de waterkant € 5
- Kikker & co € 1

Provinciaal Informatiecentrum Tolhuis
Jan Van Eyckplein 2
B-8000 Brugge
T 0800 20 021
F 050 40 74 75
E provincie@west-vlaanderen.be

Digitaal

www.west-vlaanderen.be => leefomgeving => natuur & landschap => publicaties

VOGEL VAN HET JAAR 2008 DE STEENUIL

De steenuil is de kleinste uilensoort die wij kennen. Ongeveer even groot als een spreeuw maar breder uitgebouwd. Zijn gewicht kan variëren van 150 tot maximaal 240 gram(vb een mus weegt ongeveer 12 gram).

Zijn verenkleed zijn bruin en grijswit met vele vlekken. Felle ogen met gele iris zijn zeer opvallen in zijn brede kop die naar beide kanten 180° kan draaien (bij mensen is dit amper 90° graden). Met zijn snavel kan de steenuil prooien vasthouden en verscheuren.

De poten zijn voorzien van een fijne bevedering en de tenen eindigen in scherpe klauwen.

Leefgebied en nest

De steenuil houdt het meest van kleinschalig cultuurland , vooral weilanden met knotwilgenrijen, boomgaarden. Midden in dorpen en steden komt de steenuil dus niet voor, ook niet in bosachtige gebieden.

Het territorium van een steenuilpaartje heeft een straal van enkele honderden meter.

Steenuilen nestelen het liefst in uitgebreide holenstelsels (vb oudere knotwilgen lenen zich daar uitstekend toe). Soms gebruiken ze ook oude konijnenholten. Ook zijn ze te vinden in oudere gebouwen, schuurtjes en zelfs kapelletjes.

De onderlaag van het nest bestaat uit losse molm of verpulverde braakballen. Zelf nestmateriaal aanslepen doen ze dus niet. Door de aanwezigheid van meerdere uitgangen biedt het voordeel als vluchtweg als het nest bedreigd wordt door bv. Marters.

Voedsel en braakballen

Het voedsel bestaat hoofdzakelijk uit voornamelijk kleinere prooien zoals rupsen, emelten, oorwormen, nachtvlinders, loop- en mestkevers en regenwormen. Grotere prooien zoals muizen, jonge ratten, mollen en vogels maken een belangrijk deel uit in het gewicht en niet in het aantal. Deze grotere prooien worden soms als tijdelijke voorraad gevangen. In een heel goed muizenjaar liggen de muizen opgestapeld klaar in het nest voor wanneer de jongen uitkippen.

Braakballen bevatten onverteerbare voedselresten(haren, botjes, insectenschilden, ...) De braakballen zijn ongeveer 3 cm lang met een diameter van 1 cm. Typerend zijn de vele keverschildjes in de braakballen.

Achteruitgang

Het aantal gaat sterk achteruit, vooral te wijten aan verandering in het biotoop. Door schaalvergroting in de landbouw verdwijnen punt- en lijnvormige landschapselementen zoals knotwilgenrijen en alleenstaande knotwilgen. Ook het wegverkeer en chemische bestrijdingsmiddelen hebben ook een belangrijke impact op de populatie. Renovatie van oude woningen waarbij gaten en kieren worden gedicht vermindert de nestgelegenheid. Slopen van oude schuurtjes en stallingen bewerkstelligen dit. Door het ophangen van nestbakken wordt weliswaar een compensatie gerealiseerd.

(Bewerkt artikel uit Mens en Vogel nr. 1 /2008)

Solitaire bijen: juni-augustus

Zomer... Voor velen betekent dat lekker luieren in de zon, lekker thuis of op een vakantiebestemming, op kamp,.... Ook voor bijtjes, die per definitie zeer zonneminnend zijn, is de zomer dé periode bij uitstek. Heel wat zoemende pareltjes zijn gedurende deze zomermaanden terug te vinden. En dat maakt de bijenliefhebbers dan ook weer blij. Trek na het lezen van dit artikeltje het veld in en geniet met volle teugen...

Juni

Juni is over het algemeen examentijd. Niets houdt je echter tegen om tussen twee cursussen buiten een frisse neus te gaan halen. Wanneer je op je tocht langs een berm of grasveldje met paardebloemen komt, kijk dan zeker eens uit naar de **Pluimvoetbij** (*Dasygaster hirtipes*). Deze grote bijensoort (12 tot 15 mm) kan je zien van begin juni tot eind augustus. Ze is onmiskenbaar. Vrouwtjes hebben een zwart achterlijf met duidelijke witte haarbandjes en aan de achterpoten een opvallende lange, rossige beharing. Mannetjes zijn oker- tot oranjegeel behaard met losse dwarsbandjes en een licht aangezicht. Zij missen de lange beharing aan de achterpoten. Deze 'pluimen' worden door de vrouwtjes gebruikt om stuifmeel mee te verzamelen dat daarna naar het nest zal gebracht worden. Dit nest wordt in een zandige bodem gegraven in allerlei habitats zoals wegbermen, wandelpaden en (binnen)duinen. Ook in verstedelijkte milieu's komt de soort voor. Hier wordt het nest soms gegraven in de voegen van geplaveide voetpaden. De soort kan in aggregaties van enkele tientallen tot honderdduizenden (!) nesten leven. Toch zal ook hier elk vrouwtje zich slechts bezighouden met haar eigen nest. Er is geen hiërarchische structuur en werkverdeling zoals bij de Honingbij (*Apis mellifera*). Nestplekken bevinden zich vaak op vlakke, blote grond die veel zonnewarmte ontvangt. De nestgang heeft een diameter van 6 à 7 mm en bezit een hoofdgang van 20 à 60 cm die loodrecht de grond inloopt. Op het einde van deze gang zullen enkele korte, horizontale zijgangetjes gegraven worden waar de eieren in worden gelegd. Voor al dit noeste graafwerk gebruikt de bij haar kaken en achterpoten. Door de grote 'pluimen' op de achterpoten kan de bij vlot zand weggraven. Toch vergt het maken van één enkel nest al gauw 3 à 5 dagen. In tegenstelling tot de Zijdebijen (*Colletes sp.*) verpakt het vrouwtje het broed niet in een cellofaan-achtige stof. Stuifmeel, dat bijna exclusief verzameld wordt op bloemen van (voornamelijk gele) Composieten (Asteraceae), zal met nectar vermengd worden en tot een bolvorm met drie kleine 'pootjes' worden gekneed. Op deze 'driepikkel' wordt vervolgens een eitje afgezet en het gangetje wordt afgesloten met los zand. Doordat het bolletje voedsel de grond slechts op drie punten raakt zal de kans op beschimmeling of contaminatie beperkt worden. Deze soort is, zoals bijna alle solitaire bijen, protandrisch. Dit betekent dat de mannetjes voor de vrouwtjes uit het nest tevoorschijn komen. Mannetjes zullen zich dan voeden met nectar en op zoek gaan naar vrouwtjes. In grote 'kolonies' kan je soms tientallen mannetjes zien die laag boven de grond scheren en vaak in schijngevechten met elkaar verward zijn. Een vrouwtje zal slechts één keer paren. De paring vindt vaak plaats op de bloemen van gele composieten. Deze worden daarom ook wel 'rendez-vous bloemen' genoemd. De vrouwtjes zullen met hun grote 'pluimvoeten' signalen geven naar de mannetjes. Ook verspreiden ze een specifieke geur die mannetjes naar de plaats van het gebeuren lokt. Zelfs de bloemkleur en -geur zouden hierin een rol spelen. Er zijn geen parasitaire bijensoorten (ook wel koekoeksbijen genoemd) van deze soort bekend. Wel zijn er enkele vliegen die kleptoparasitisch leven op de Pluimvoetbij. Zo is er de *Miltogramma oestraceum* die vrouwtjes tot aan hun nest volgt en wacht tot dit vrouwtje vertrekt voor een volgende verzameltocht. De vlieg maakt hiervan gebruik om snel het nest

binnen te dringen en een eitje te leggen op dat van de bij. Dit eitje zal snel uitkomen en zowel het stuifmeel, nectar als het bijeneitje verorberen. Welkom in de harde wereld van de natuur...

Ook de **Tronkenbij** (*Heriades truncorum*) vliegt vanaf begin juni. Je kunt deze kleine bijensoort (6 tot 8 mm) terugvinden tot eind september. Het is een zwak behaard bijtje met smalle witte haarbandjes op het achterlijf. Vrouwtjes hebben een gele buikschuier. Dit zijn korte, stugge haartjes op de onderkant van het achterlijf waarin het vrouwtje stuifmeel zal verzamelen. Tronkenbijen lijken zeer sterk op Klokjesbijen (*Chelostoma* sp.), maar zijn te onderscheiden van deze laatste door een sterk verdikt richeltje op het eerste stuk van het achterlijf. Ook is het gezicht karakteristiek afgeplat en uitgerokken.

Deze soort is, net als de Pluimvoetbij, oligolektisch op gele Composieten (Asteraceae). Dit houdt in dat ze slechts stuifmeel zal verzamelen van planten uit die ene familie. Vaak zijn bijtjes te zien op Jacobskruiskruid (*Senecio jacobaea*) of Boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*). Door met het achterlijf de bloem te bekloppen, verzamelen ze stuifmeel in hun buikschuier. Dit is een typisch veldkenmerk.

Nesten worden gemaakt in dood hout of holle stengels waarbij een opening met een diameter van slechts 2 à 3 mm al voldoende is. Er worden maximaal 8 cellen achter elkaar gemaakt. De tussenschotjes tussen de verschillende cellen zijn gemaakt van hars dat verzameld wordt op naaldbomen. In de eindprop worden ook vaak steentjes, plantendelen of houtsnippers verwerkt. Een karakteristieke soort die je zeker niet mag missen!

Eén van de omvangrijkste groepen binnen de solitaire bijen is die van de Groefbijen (Halictinae). De **Langkopsmaragdgroefbij** (*Lasioglossum morio*) is één van de tientallen soorten binnen deze groep. Deze bij is te herkennen aan z'n groenbronzen glans en zijn geringe grootte (6 mm). Vrouwtjes hebben op het einde van het achterlijf een duidelijke groef tussen de (eventuele) beharing. Het is een wijdverspreide soort die nesten in de grond of in oude muren maakt. Deze nesten zijn vaak in groepjes terug te vinden. Vermoedelijk leeft de soort sociaal, met één werkstergeneratie in de zomer. Hier is dus wel een zekere mate van werkverdeling. De bij is polylektisch, ze verzamelt dus stuifmeel van verschillende planten uit verschillende families. Ze wordt in allerlei biotopen aangetroffen, ook in tuinen en parken in een stedelijke omgeving. De Langkopsmaragdgroefbij vliegt tot van begin april tot eind oktober.

Juli

Wanneer je tijdens de zomermaanden in de duinen rondwandelt maak je een grote kans om het **Zilveren fluitje** (*Megachile leachella*) tegen het lijf te lopen. Deze bij is lid van de familie van de Behangersbijen (*Megachile* sp.) die gekenmerkt worden door een relatief brede lichaamsbouw, een afgeplat achterlijf en een dichte beharing op de buikzijde van het achterlijf (de zogenaamde buikschuier). Het is een snelle vlieger die door de grotendeels witte buikschuier en de hoge vliegtoon bij de vrouwtjes en de witte viltige beharing op het einde van het achterlijf bij de mannetjes gemakkelijk van de andere behangersbijen in ons land kan onderscheiden worden. Deze soort heeft groenige ogen. Bij de nesten worden vaak bijen van de familie van de Kegelbijen (*Coelioxys* sp.) teruggevonden die op deze bij parasiteren. Net als andere Behangersbijen zal het vrouwtje van het Zilveren fluitje blaadjes knippen en daarmee de binnenzijde van het nest bekleden. Zo houdt ze de larven vrij van overtollig vocht en schimmels en bacteriën. Dit middelgrote (8 tot 10 mm) bijtje gebruikt vaak bladmateriaal van Berk (*Betula* sp.), Kruipwilg (*Salix repens*) of Vlier (*Sambucus nigra*).

Eén van de vele parasiterende soorten solitaire bijen is de **Geelgerande tubebij** (*Stelis punctulatissima*). De hoofdgastheer is de Grote wolbij (*Anthidium manicatum*) (meer daarover later), maar ook de Tweelobbige wolbij (*Anthidium oblongatum*), Gouden metselbij (*Osmia aurulenta*), Kauwende metselbij (*Osmia leiana*) en de Slangekruidbij (*Osmia adunca*) kunnen als gastheer fungeren. Deze soort wordt 8 tot 11 mm groot en is zwart met lichte bandjes op het achterlijf. Dit is een verkleuring van het pantser zelf, het gaat dus niet om witte haarbandjes! Ze is vrijwel onbehaard en vrij duidelijk gepunteerd. Ook hebben alle tubebijen een karakteristiek, stomp, afgerond achterlijfseind. De soort is op een breed gamma van planten te vinden. Doordat de Geelgerande tubebij parasiteert op andere bijen zal ze zelf geen stuifmeel moeten verzamelen. Ze mist dan ook harige poten of een harige buikschuier. Wanneer de gastheer vertrokken is uit het nest zal een vrouwtje binnendringen in het nest en een eitje leggen op de stuifmeelvoorraad dat de gastbij verzamelde. Dit eitje zal snel uitkomen en stuifmeel en bijeneitje verorberen. Deze praktijk heeft ervoor gezorgd dat deze bijen koekoeksbijen genoemd worden. Ook alle leden van de Kegelbijen (*Coelioxys*), Wespbijen (*Nomada*), Bloedbijen (*Sphecodes*), Rouwbijen (*Melecta*) en Viltbijen (*Epeolus*) zijn koekoeksbijen.

Een andere typische zomersoort is de **Kleine klokjesbij** (*Chelostoma campanularum*). Ook dit bijtje is zwart en weinig behaard. Klokjesbijen (*Chelostoma* sp.) zijn echter allemaal smaller en klein tot zeer klein. Zo is de Kleine klokjesbij slechts 4 tot 6 mm groot. Mannetjes hebben twee fijne stekels op het eind van het achterlijf terwijl vrouwtjes een witte, viltige buikschuier hebben. Deze soort is oligolektisch op Klokjes (Campanulaceae). Stop zeker eens bij de volgende wegberm waar je Grasklokje (*Campanula rotundifolia*) of Ruig klokje (*Campanula trachelium*) ziet staan en sla die kleine, vliegende juweeltjes eventjes gade. Klokjes hebben een specifieke vorm van secundaire pollenpresentatie: de meeldraden zullen, nog voor de bloem zich opent, het stuifmeel op de stijl achterlaten en snel afsterven. Langsheen die stijl (het 'steeltje' tussen het vruchtbeginsel en de stempel van een stamper) staan tal van kleine haartjes die het pollen opvangen en vasthouden. Bijenvrouwtjes zullen dus langsheen die stijl op en neer bewegen om het stuifmeel van de kleine haartjes af te schrapen en tussen de haren van hun buikschuier te steken. Soms kan je verschillende vrouwtjes aan het werk zien langs dezelfde stijl! De stempel van de bloem zal, naarmate de bloeitijd vordert, opsplitsen in 3 à 5 deelstempels en openplooien. Foeragerende bijenvrouwtjes zullen dus stuifmeel van de ene bloem naar de andere brengen en zo zorgen voor een succesvolle bevruchting. Mannetjes zijn overdag vaak te vinden vlak voor de bloemen, waar ze zweefvluchten maken terwijl ze op zoek zijn naar gewillige vrouwtjes. 's Nachts vind je de mannetjes, soms in groepjes, slapend in de bloemhoofdjes. De soort nestelt in dood hout of rietstengels (diameter van 2 mm) en kan gezien worden van begin juni tot half augustus.

De **Gewone slobkousbij** (*Macropis europaea*) is een andere oligolektische soort die vooral stuifmeel van Grote wederik (*Lysimachia vulgaris*) verzamelt. Ook de plantaardige oliën die in deze plant aanwezig zijn worden verzameld door de soort en worden gebruikt als voedselbron voor de larven. Aangezien de Grote wederik geen nectar produceert moeten volwassen dieren voor hun eigen brandstof op zoek naar andere planten. Ze voeden zich vooral met nectar van Gewone kattenstaart (*Lythrum salicaria*) en Kale jonker (*Cirsium palustre*). Hun Nederlandse naam danken ze aan de sterk verbrede hiel van de achterpoot die bij het vrouwtje dient als verzamelapparaat en waar vaak gele pakketjes stuifmeel en olie op te zien zijn. Mannetjes hebben een geel gevlekt gezicht en opvallend lange(re) antennes. De dieren zijn nagenoeg helemaal zwart en weinig behaard. Ze nestelen in zelf gegraven

gangetjes in de grond en vliegen van begin juli tot eind augustus. De broedcellen worden met een waterafstotende substantie omgeven.

Augustus

Wanneer je in de maand augustus langsheen een berm met Boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*) komt is de kans groot dat je enkele vrouwtjes van de **Wormkruidbij** (*Colletes daviesanus*) aan het werk ziet. Deze soort komt vooral voor op de hogere zandgronden en nestelt soms in grote groepen in steilwandjes van leemgroeven, bermtaluds of oevers van beken. Nestholten hebben een diameter van 6 mm. Wormkruidbijen zijn oligolektisch op Compositen (Asteraceae), maar heeft een voorkeur voor Boerenwormkruid. Het gezicht van het vrouwtje is vrij breed en kort. Kop en zijkanten van het borststuk zijn witgrijsig behaard. De bovenkant van het borststuk is geelbruin behaard. Het achterlijf bezit brede, witte haarbandjes. De mannetjes zijn hetzelfde getekend als de vrouwtjes, maar zijn kleiner en hebben een dikkere, pelsachtige beharing op het borststuk. Deze soort vliegt van begin juni tot eind augustus.

Een typische tuinsoort is dan weer de **Grote wolbij** (*Anthidium manicatum*). Dit is één van de weinige soorten waarbij het mannetje groter (16 tot 18 mm) is dan het vrouwtje (14 tot 16 mm) en ook later dan het vrouwtje uit het nest tevoorschijn komt. Dit verschijnsel heet protogynie. Beide geslachten hebben een wespachtig uiterlijk met een overwegend zwart, spaarzaam behaard achterlijf en gele vlekken- en strepen. Ze zijn wel een stuk plomper dan een gemiddelde wesp en missen de typische 'wespentaille'. Vrouwtjes bezitten een geel-witte buikschuier terwijl de mannetjes enkele doorns hebben op het einde van het achterlijf. Deze doorns worden gebruikt om andere mannetjes of grote vliegende insecten (soms ook mensen!) te verjagen uit hun territorium. Overdag zijn deze mannetjes immers territoriaal en zullen zij een gebied beschermen tegen indringers. 's Nachts slapen zij in groepjes in holle ruimten. In het verdedigde gebied staan enkele nectar- en pollenplanten waar de vrouwtjes op af komen. Vrouwtjes vliegen tussen verschillende territoria en zullen dus ook met verschillende mannetjes paren. Het nest wordt gemaakt in bestaande holtes, zoals nestblokken of holle stengels. De cellen worden bekleed met bladstukjes en de tussenschotjes worden opgebouwd met een mengsel van speeksel, modder en wolharen. Deze haren worden door de vrouwtjes van bepaalde wollige planten geschraapt met de kaken. Het gaat onder andere om Muizenoor (*Hieracium pilosella*), Slangenkruid (*Echium vulgare*), Klit (*Arctium* sp.) en Stinkende ballote (*Ballota nigra*). De soort is polylektisch, maar vertoont een sterke voorkeur voor Vlinderbloemigen (Fabaceae), Lipbloemigen (Lamiaceae) en Helmkruidachtigen (Scrophulariaceae). De Grote wolbij is een sterke cultuurvolger die vooral nestelt in parken en tuinen. Ze vliegt van begin juni tot eind augustus. De koekoeksbij is de Geelgerande tubebij (*Stelis punctulatisima*).

De **Kleine roetbij** (*Panurgus calcaratus*) tenslotte vliegt van eind juni tot begin september. Het is een middelgroot (8 tot 9 mm) zwart bijtje met zwarte beharing over het ganse lichaam. Vrouwtjes bezitten zwartbruine schenen. Deze soort is oligolektisch op Compositen (Asteraceae), maar vertoont een voorkeur voor Havikskruidachtigen (*Hieracium* sp.). Er is geen specifiek verzamelapparaat, zoals een buikschuier of sterk behaarde achterpoten, aanwezig. De dieren verzamelen het stuifmeel door zich in bloemen rond te wentelen, zodat het gehele lichaam met stuifmeel bedekt wordt. Ze nestelen communaal in nesten in de grond. Meerdere vrouwtjes zullen dus dezelfde hoofdgang gebruiken, maar ze houden zich enkel

bezig met broed in een specifieke zijgang. De kolonies zijn vooral terug te vinden in schrale bermen en zandpaden. De diertjes zijn zeer warmteminnend, wanneer de zon een moment achter de wolken verdwijnt zullen ze dan ook meteen verstijven tijdens hun werkzaamheden. Mannetjes slapen vaak in de bloemen die zich 's avonds sluiten zodat je ze nauwelijks opmerkt.

Vragen of opmerkingen?

Jens D'Haeseleer
jnmrules@gmail.com

Referentielijst:

Laget D. (2005) Determinatietabel voor solitaire bijen in aangeboden nestgelegenheden. Bertram 2(bis), 74 p.

Nyman Y. (1993) The pollen-collecting hairs of *Campanula* (Campanulaceae). II. Function and adaptive significance in relation to pollination. American journal of Botany 80(12): 1437-1443.

Peeters T.M.J., Raemakers I.P. & Smit J. (1999) Voorlopige atlas van de Nederlandse bijen (Apidae). EIS-Nederland, Leiden.

Peeters T.M.J., Raemakers I.P., van de Nieuwegiessen J. & Kuper J. (2006) De Rotsbehangersbij *Megachile pilidens*, nieuw voor de nederlandse fauna (Hymenoptera: Apoidea: Megachilidae). Nederlandse faunistische mededelingen 25:11-20.

Vereecken N.J., Toffin E. & Michez D. (2006) Observations relatives à la biologie et la nidification de quelques abeilles sauvages psammophiles d'intérêt en Wallonie. 2. Observations estivales et automnales. Parcs et Réserves, 61(4):12-20.

Westrich P. (1990) Die Wildbienen Baden-Württembergs. Spezieller Teil. Die Gattungen und Arten. Stuttgart, Deutschland. p.467-972

<http://www.wildebijen.nl/bijen.html>

Dankwoord:

Jelle Devalez, Tristan Bantock en Henk Wallays dank ik voor hun fotografische bijdragen.

De foto's zijn (in kleur) te bezichtigen op onderstaande websites:

Henk Wallays: <http://www.livingunderworld.org/photos/showgallery.php?cat=702>

Jelle Devalez: <http://www.flickr.com/photos/habropoda/>

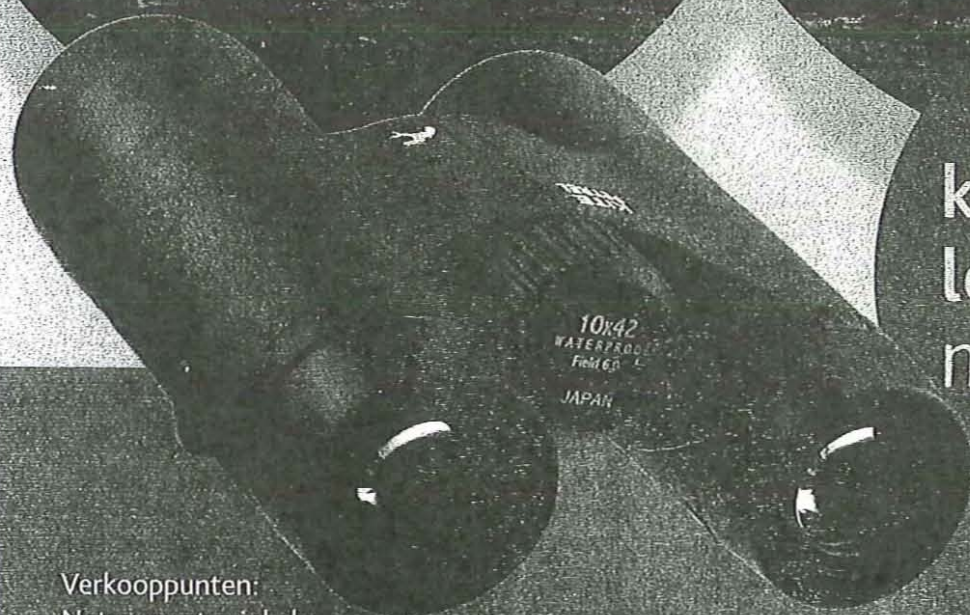
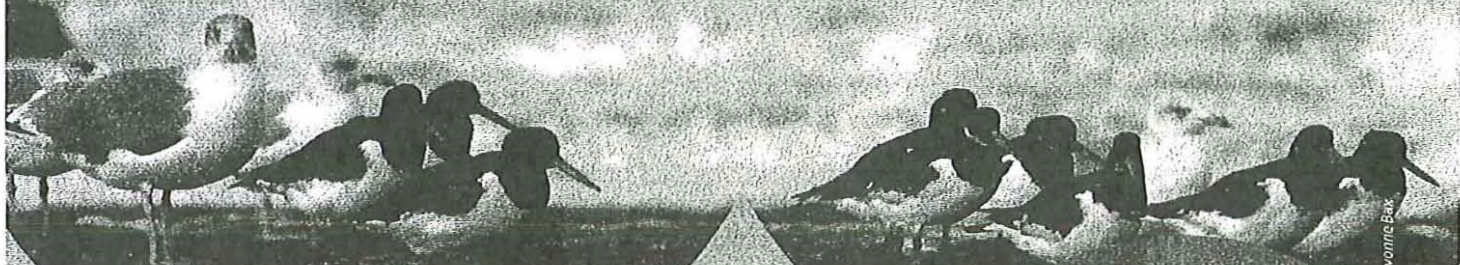
Jens D'Haeseleer: <http://www.flickr.com/photos/jensdhaeseleer>

Tristan Bantock: <http://www.flickr.com/photos/tristanba/>

Kite Petrel, de nieuwe verrekijker van Natuurpunt

Ze staan er voor in de rij!

10%
korting voor
leden van
natuurpunt

*Niet-ledenprijs: 395 euro
(incl. BTW)*

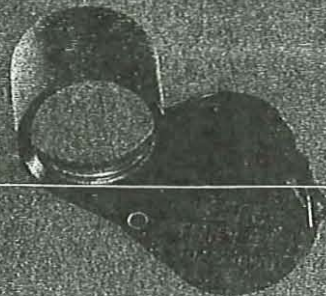
Verkooppunten:
Natuurpunt-winkel
www.natuurpunt.be/winkel
winkel@natuurpunt.be
014-47 29 56

Natuurpunt-optiekshop
Pieter De Conincklaan 108
8200 Brugge
son@deputter.com
050-31 50 01

Bij aankoop van een
Kite-verrekijker of -telescoop

1 gratis loupe
Kite Triplet (waarde € 32)

Actie geldig tot 31/12/2008

weekend van 20 & 21 september 2008

vindt de Dag van de trage weg 2008 plaats binnen de Aardig-op-weg-week. Deze mobiliteitsweek is dé najaarscampagne van KOMIMO (Koepel van Milieu- en Mobiliteitsverenigingen). En hoe kunnen we mensen erop wijzen dat het gemakkelijk is je duurzaam te verplaatsen? Via trage wegen natuurlijk. Met een actie op de Dag van de Trage Weg 2008.

Extra info Noteer alvast de nieuwe datum in jullie agenda en verover het weekend van 20 en 21 september opnieuw de trage wegen! In januari starten de inschrijvingen...

Meer info op www.tragewegen.be

Organisator Trage wegen vzw
Waar Vlaanderen
Wanneer 20-09-2008 tot 21-09-2008
Beschrijving De eerste editie van de Dag van de trage weg was een succes! Tal van acties werden georganiseerd en konden rekenen op massale belangstelling. Een tweede editie staat dan ook al klaar in de startblokken. Om de kansen die trage wegen bieden in een nog ruimer kader te plaatsen

2 & 3 augustus 2008: tweede landelijke tuinvlindertelling

Op 4 en 5 augustus 2007 organiseerde Natuurpunt voor de eerste keer een Landelijke Tuinvlindertelling.

Meer dan 2000 gezinnen namen hieraan deel. Dit jaar wordt deze telling herhaald op 2 & 3 augustus 2008.

Hoe vlinders tellen tijdens het telweekend?

Stap 1. Vlinders zoeken en op naam brengen : Observeer tijdens het telweekend de vlinders in je eigen tuin. Je kiest zelf op welke dag. Je mag ook beide dagen tellen. Hoe meer tijd je in je tuin doorbrengt, hoe preciezer de gegevens zullen zijn.

Stap 2. Vlinders tellen : Het maakt niet uit of je de vlinders op een bloem hebt gezien of al fladderend door de lucht. Alle vlinders die je ziet tel je. Belangrijk is wel dat je niet 2 keer dezelfde vlinder telt. Daarom schrijf je alleen het grootste aantal vlinders op die je op eenzelfde moment hebt gezien.

Stap 3. Tellingen doorgeven : Jouw aantallen geef je zondagavond of in de loop van de week erna door op het invulformulier.

Uitgebreide info , invulformulieren, soortenlijstjes enz op www.vlindermee.be

Veel vlinderplezier!

Activiteiten in onze provinciedomeinen

Ardooie Veld

Zondag 6 juli, 14 – 18h

Toeren in de veldzone

Terra Mobile laat ons op een originele en creatieve wijze kennis maken met de zanderige veldzone van op de fiets. De gids doet ons nadenken over hoe we het landschap bekijken en wat we er mee doen... Laat je verrassen en breng je fiets mee!

Gids: Geert Callens

Afspraakplaats: Parking van het domein, Bloemgatstraat, Ardooie

Organisator: provinciedienst NME i.s.m. Terra Mobile

Info: Steunpunt NME Zuid, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90 of Terra Mobile:
www.terramobile.be

Zondag 14 september, 14 – 16h

Wilde planten in 't Veld

Oud en jong proberen hun plekje te veroveren in het druk bewortelde domein. Door de verschillende groeiomstandigheden is de variëteit aan planten merkwaardig groot. Willy, ervaren plantenkenner, bloeit open in 't Veld!

Gids: Willy Herremans

Afspraakplaats: Cafetaria 'De Keunepupe' in het domein, Bloemgatstraat, Ardooie

Organisator: provinciedienst NME i.s.m. De Plantenwerkgroep ZW-Vlaanderen

Info: Steunpunt NME Zuid, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90 of De Plantenwerkgroep ZW-Vlaanderen: www.plantenwerkgroep.be

Sterrebos

Zondag 7 september, 10 – 12h

Vroege zwammen, mossen en korstmossen

'Erg vroeg op het jaar' zal je wel denken? Niets is minder waar, het paddestoelengeweld is al in volle gang! Onze ervaren gids toont je welke soorten al groeien en hoe je ze kan vinden. Wil je bovendien meer weten over paddestoelen in eigen tuin, breng een exemplaar of foto mee...

Gids: Christine Hanssens

Afspraakplaats: parking van het domein in de Sterrebosdreef

Organisator: provinciedienst NME i.s.m. Mycologia ZW-Vlaanderen

Info: Steunpunt NME Zuid, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90 of Mycologia ZW-Vlaanderen:
www.zwvkoepel.be/paddestoelenwg.htm

Zondag 5 oktober, 10 – 12h

Tips voor natuurfotografie

Tot scha en schande ondervinden we dat goede natuurfoto's maken niet zo vanzelfsprekend is! Patrick, ervaren natuurfotograaf, neemt beginnende fotografen mee op een wandeling vol tips en uitleg om tot een goed resultaat te komen. Vergeet je fototoestel niet en stel alvast je vragenlijstje op!

Gids: Patrick Keirsebilck

Afspraakplaats: parking van het domein in de Sterrebosdreef

Organisator: provinciedienst NME

Info: Steunpunt NME Zuid, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90

Wallemote – Wolvenhof

Zondag 13 juli, 10 – 12h

Op zoek naar amfibieën

Geen water zonder waterdieren! Het domein bulkt van leven in de nieuwe en oude poelen! Vochtige stukjes bos verzekeren een geschikt onderkomen voor padden en salamanders en de poelen zijn het podium voor heuse kwaakconcerten! De lente in z'n mooiste uitvoering!

Gids: Stefaan Parreyn

Afspraakplaats: parking van het domein in de Kokelaerestraat

Organisator: provinciedienst NME i.s.m. Natuurpunt Gewerveld

Info: Steunpunt NME Zuid, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90 of Natuurpunt Gewerveld:
<http://www.zwvlkoepel.be/Gewerveld.htm>

Zondag 21 september, 10 – 12h

Van Zwam achterna

Frank onze ervaren 'spoorzoeker' vindt en toont u de prachtigste paddestoelen en zwammen in het domein! Alsof hij ze ruikt van op meters afstand... Het oude domein is bijzonder geschikt voor paddestoelen en sommige zwamvlokken zijn er heel oud! Wil je bovendien meer weten over paddestoelen in eigen tuin, breng een exemplaar of foto mee...

Gids: Frank Vandendriessche

Afspraakplaats: parking van het domein in de Kokelaerestraat

Organisator: provinciedienst NME i.s.m. Mycologia ZW-Vlaanderen

Info: Steunpunt NME Zuid, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90 of Mycologia ZW-Vlaanderen:
www.zwvlkoepel.be/paddestoelenwg.htm

De Baliekouter

Zondag 21 september, 14 – 16h

Over buisjes en plaatjes

Een specialist van Mycologia ZWVL gidst je naar de mooiste exemplaren en brengt boeiende achtergrondinformatie. Heb je paddestoelen in je eigen tuin en wil je weten welke het zijn? Neem er een foto van of breng er eentje mee, Frank vertelt je of hij lekker is.

Gids: Frank Vandendriessche

Afspraakplaats: parking van het domein in de Ommeganckstraat

Organisator: provinciedienst NME i.s.m. Mycologia ZW-Vlaanderen

Info: Steunpunt NME Zuid, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90 of Mycologia ZW-Vlaanderen:
www.zwvlkoepel.be/paddestoelenwg.htm

De Gavers

Zondag 31 augustus, 14 – 18h

Open Gaversdag

Geniet op de Open Gaversdag van het gamma natuuractiviteiten... We schotelen je een menu voor van natuurwandelingen, een natuurboottochtje met de fluisterboot Robustica, vogels kijken door telescopen, water scheppen,... Voor jong en oud is er van alles te beleven en kan je natuur combineren met gratis watersportactiviteiten.

Gids: Natuurpunt Gaverstreke

Plaats van afspraak: Bezoekerscentrum in de Eikenstraat

Organisator: provinciedienst NME i.s.m. Natuurpunt Gaverstreke

Info: Steunpunt NME Zuid, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90 of Natuurpunt Gaverstreke:
<http://natuurpunthade.tripod.com/>

Zondag 7 september, 9:00 – 11:30h

Kriebeldieren!

Kijken, voelen, ruiken en opnieuw! Je wordt verwelkomd in de verrassende wereld van de allerkleinsten in het bos. Schuif mee aan hun koffietafel, bespied hen als een detective en zoek de logica in hun wriemelend bestaan. Verwonder je over hun kleurenpracht en hun biceps en laat hun luchtacrobaten je meevoeren in de fascinerende wereld der kriebelbeestjes!

Gids: Natuurwerkgroep De Gavers

Plaats van afspraak: Parking West

Organisator: provinciedienst NME i.s.m. Natuurwerkgroep De Gavers

Info: Steunpunt NME Zuid, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90 of Natuurwerkgroep De Gavers: www.gavers.be

Zondag 28 september, 14 – 16h

Litenatuurtjespad

Op een 20 tal sobere en stijlvol vormgegeven paneeltjes staat een litenatuurtje van Geert De Kockere, bekend jeugdschrijver en bekrond dichter. Vrijblijvend, uitnodigend, filosoferend. De litenatuurtjes zijn kort en eenvoudig, zodat de nieuwe gedachte in veel gevallen blijft hangen en ook mee naar huis wordt genomen.

Gids: Natuurpunt Gaverstreke

Plaats van afspraak: Parking Oost

Organisator: provinciedienst NME i.s.m. Natuurpunt Gaverstreke

Info: Steunpunt NME Zuid, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90 of Natuurpunt Gaverstreke: <http://natuurpunthade.tripod.com/> of www.zwvkoepel.be klikken op "letterlijk natuurlijk"

Zondag 12 oktober, 14:30 – 16:30h

Op stap met Van Zwam

Ja, er zijn nog heel wat paddestoelen in november! Sommige paddestoelen lijken helemaal niet op de klassieke paddestoel, andere groeien zo groot uit dat je het niet voor mogelijk houdt! Wilde je al altijd weten welke die vreemde paddestoel is die elk jaar opnieuw in je tuin verschijnt? Breng hem gerust mee, of beter nog, neem er een foto van. Onze specialisten zijn al even nieuwsgierigheid!

Gids: Natuurpunt Gaverstreke

Plaats van afspraak: Parking West

Organisator: provinciedienst NME i.s.m. Natuurpunt Gaverstreke

Info: Steunpunt NME Zuid, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90 of Natuurpunt Gaverstreke: <http://natuurpunthade.tripod.com/>

Bergelen

Zondag 3 augustus, 15 – 17h

Vlinderdag!

We fladderen samen met jou van bloem tot bloem op vlinderdag! Onze gevleugelde juweeltjes trekken vandaag alle aandacht naar zich toe en laten zich graag van dichtbij bewonderen. Genieten, ja zeker, het zit in ons!

Gids: Roeland Libeer

Plaats van afspraak: aan Cafeteria Bergelen in de Hemelhofweg in Gullegem

Organisator: provinciedienst NME i.s.m. Natuurpunt Wevelgem – Menen

Info: Steunpunt NME Zuid, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90 of Natuurpunt Wevelgem – Menen (Jozef Bruneel): 056 41 52 90

Zondag 7 september, 15 – 17h

Kruiden, een wereld vol mysterie

Jozef Bousse, 'roert' de kruidjes wel! We proeven, ruiken en smaken en luisteren naar mystieke verhalen van vroeger en nu... Wie herkent de smaak van de kruiden op het einde van de wandeling?

Gids: Jozef Bousse

Plaats van afspraak: aan Cafeteria Bergelen in de Hemelhofweg in Gullegem

Organisator: provinciedienst NME i.s.m. Natuurpunt Wevelgem – Menen

Info: Steunpunt NME Zuid, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90 of Natuurpunt Wevelgem – Menen (Jozef Bruneel): 056 41 52 90

Educatieve Fietstochten ZWVL 2008

Worden vanuit EEG gefinancierd (in kader van Niv III projecten Interfluvium en Leievallei). Indien het kan, graag in boekje opnemen.....

Zondag 31 augustus, 14 – 18h

De Schelde, grensoverschrijdend per fiets

We volgen de Vlaamse Schelde en fietsen terug naar Bossuit langs de Waalse kant van de Schelde. De Schelde was vroeger een echte scheidingslijn tussen Vlaanderen en Wallonië. Verschillen tussen beide landsdelen zijn slechts een Scheldebreedte van elkaar verwijderd en dus goed vergelijkbaar. Een Vlaams-Waalse cocktail, gebracht door Terra Mobile!

Gids: Terra Mobile

Plaats van afspraak: parking VVV Bossuit

Organisator: Gebiedsgerichte werking Zuid-West-Vlaanderen i.s.m. Terra Mobile

Info: Gebiedsgerichte werking Zuid-West-Vlaanderen, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90, www.zuid-west-vlaanderen.streekhuis.be of Terra Mobile: www.terramobile.be

Zondag 21 september, 14 – 17h

Akkervogels in de kijker

Al fietsend brengen wij u het verhaal en de problematiek rond akkervogels en hun benarde positie in ZW-Vlaanderen. Samen met Natuurpunt, Wildbeheereenheden en landbouwers proberen we projectmatig hun overlevingskansen en broedkansen te verbeteren. We bezoeken o.a. graanranden en landbouwbedrijven met landschapsbedrijfsplan. Fietst u mee?

Gids: Gidsen van Gebiedsgerichte werking Zuid-West-Vlaanderen

Plaats van afspraak: parking VVV Bossuit

Organisator: Gebiedsgerichte werking Zuid-West-Vlaanderen

Info: Gebiedsgerichte werking Zuid-West-Vlaanderen, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90, www.zuid-west-vlaanderen.streekhuis.be

Zondag 28 september, 14 – 18h

Streuvelsland

De streek tussen zijn Lijsternest en de Schelde gaan we verkennen in de geest van Streuvels. De schrijver had nog andere passies, namelijk fietsen en fotografie, had een kleurrijke vriendenkring... 35 jaar na zijn overlijden blijft Streuvels een inspirerende figuur met een boeiende levenswandel. Dit alles is te ontdekken tijdens een fietstocht langs Avelgem, Ingooigem en Tiegemberg. We fietsen terug langs de Schelde.

Gids: Terra Mobile

Plaats van afspraak: parking VVV Bossuit

Organisator: Gebiedsgerichte werking Zuid-West-Vlaanderen i.s.m. Terra Mobile

Info: Gebiedsgerichte werking Zuid-West-Vlaanderen, tel 056 24 99 92, fax 056 24 99 90, www.zuid-west-vlaanderen.streekhuis.be of Terra Mobile: www.terramobile.be

Het kamilleveld

Tijdens zomerse ochtenden in juli,
sleepten we met een juttten zak
de dauwdruppels van het kamilleveld,
de zon scheen dan vlugger de bloemen droog
daarna werden de hoofddoeken
of de zonnehoeden op het hoofd gezet
en begonnen we te plukken
terwijl we onze rieten korven vulden zongen we
We plukten tot de zon in het zuiden stond
en de trein van vijf voor twaalf over de
nabijgelegen spoorlijn pufte

Tijdens de middag aten we
onder de elzenstruiken
onze boterhammen uit de ene hand
en tomaat uit de andere, we doopten af
en toe ons brood in een stenen tas met
lauwe koffie, daarna namen de ouderen
wat rust of vertelden over koetjes en kalfjes

We waren toen nog kinderen
en vingten terwijl vlinders of
telden de bruine kikkers die tussen de
naar groene appels ruikende kamillen,
her en der, op sprinkhanen joegen

Westlaan 214
8800 Roeselare

Tel. 051/25 49 90
Fax 051/25 49 99

Tuinen Chris Boone

ontwerp - aanleg en
onderhoud van tuinen,
afsluitingen terrassen en
vijvers

Gentsestraat 81
Moorslede
Boomkwekerij
St.-Amandstraat 10 8740
Pittem
tel:051/77.25.87
Gsm:0472/67.54.14
www.tuinenchrisboone.be

Pedicure
Demeulenaere Kathleen
H. Depraeterestraat 3
8770 Ingelmunster

051 / 31.39.27

Biobox thee en
theeproducten
Verkoop etherische oliën

Sjankara

KANTOOR BOUCKAERT

PROFESSIONEEL ADVIES
MET
PERSOONLIJK KARAKTER
Hinnebilkstraat 78
8770 Ingelmunster
Tel 051 30 27 84
Fax 051 31 66 78
IEDERE WERKDAG 8-12 U
13.30-18.30
DONDERDAGNAMIDDAG
OP AFSpraak
ZATERDAG 09-11 U.

DE FAGOT

Stationstraat 48
8770 Ingelmunster

Tel: 051/31 00 74

Dagbladhandel DE SNEPPE

Bruggesteeweg 83 A

8760 Meulebeke

Tel. 051 69 68 92

sneppe@telenet.be

BARDOEL NV

Zaagsel, houtkrullen
en vlaslemen
Verpakt
Vergeldermolenstraat 3
8840 Oostnieuwkerke
Tel.: 051 31 07 12

www.bardoelnv.com

Drankenservice Rudy Ampe

Bier - frisdranken - Kolen

Elf Juli Singel 10
8770 Ingelmunster

Tel. 051 30 01 91
Fax. 051 32 14 40

HAIR ART ANGELA

Dames en Heren

BIO-CONCEPT

Lendeleedsestraat 88
8870 Izegem

Tel. 051 30 58 03

G.S.I. nv
SCHRIJN-&TIMMERWERKEN
(Hout & PVC) GEERT STORME
Lodewijk de Raetlaan 36
8870 IZEGEM
MAATWERK & AFWERKING
van
zolderinrichting - keukens
binnendeuren (alle
houtsoorten)
plafonds, interieurs van
horecazaken
zitmeubelen - trappen -
veranda's ...
tel. 051 30 74 49
Fax 051 31 72 21

JEAN-LUC TILLIE & zoon

Alle bouwkarweien
Aanleg terrassen,
opritten en vijvers

Dossestraat 15
8770 Ingelmunster
051 30 31 71

SLAGERIJ 'T WORSTJE

Roger & Ingrid
Lefevere - Margot

uit sympathie

Kruisstraat 47
8870 Izegem
Tel. 051 30 09 21

**D & V PLANT
PRODUCTION bvba**

UIT SYMPATHIE

VANDEKERCKHOVE NV

Auto-elektriciteit
Autoradio's
Afstelling motoren
Mobilfoon
Batterijen

Kortrijkstraat 46-48
8770 Ingelmunster

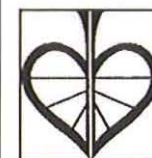
051 30 08 92

Bruggestraat 218
8770 Ingelmunster
tel. 051 30 15 42
fax 051 48 42 18
info@aviflora.be

Boomkwekerij De Linde
Bart Dequidt
Nieuwstraat 70
8956 Kemmel
tel : 057/44.63.49
Fax : 057/44.82.94

www.boomkwekerijdelinde.be

Verkoop van
fruitbomen
aan
particulieren
Milieu-
vriendelijke
teelt